

GRANIČNA KANDIDATURA

Kako se približava 9. decembar, dan kada Evropski savet treba da donese odluku o tome da li prihvata preporuku Evropske komisije (EK) da Srbiji dodeli status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji (EU), tako su se pregovori Beograda i Prištine ubrzali. Izvesno je da će na nastavku pregovora u Briselu 21. novembra biti saopšteno da je postignut dogovor o dva prelaza između Srbije i Kosova na severu Kosova koji je naseljen Srbima. Ovaj dogovor, koji podrazumeva integrisano upravljanje granicom, po kome će na prelazu biti i srpski, i kosovski carinici, kao i predstavnici EULEX-a (misije EU za vladavinu prava na Kosovu) stavljen je od strane EU pred Beograd i Prištinu po principu – uzmi ili ostavi.

I kao što to obično biva, kada Evropska unija pokaže odlučnost prema obe strane, i Beograd, i Priština su pokazale kooperativnost.

Tako je bilo i pre nekoliko meseci kada je EU osmislila izgled carinskog pečata, oko koga Beograd i Priština nisu mogli da se dogovore tri godine, i ponudila ga obema stranama po istom principu – uzmi ili ostavi uz jasne posledice ukoliko se predlog ne prihvati. Predlog je bio prihvaćen, a posledica je da je Vlada Kosova ukinula odluku o zabrani uvoza robe iz Srbije na Kosovo, kao i da se danas trgovinska razmena odvija neometano. Dakle, u Briselu 21. novembra neće biti pregovora, već samo zvanične objave da je postignut dogovor, uz osmehe pregovarača Borka

Stefanovića i Edite Tahiri, slikanje, rukovanje i davanje izjava za sopstvenu javnost o tome kako je dogovorom postignuta pobjeda.

Da je ono što treba da se dogovori narednog ponedeljka u Briselu već „dogovoreno“, potvrdila je Vlada Kosova objavom da je „**dala saglasnost za postizanje sporazuma o zajedničkom upravljanju granicom sa Srbijom**“. Da li je Priština ovo učinila kako bi zaustavila kritike sopstvene opozicije koja je tražila da se sporazum sa Srbijom ratifikuje u Skupštini Kosova, kao i da Srbija prvo prizna granice Kosova (izjava predsednika Skupštine Kosova **Jakupa Krasnićija**), ili da kosovskim Srbima pokaže kako se Beograd dogovorio njima iza leđa, ili da napravi problem Vladi Srbije koja je pod velikim pritiskom kako opozicije, tako i nekih stranaka vladajuće koalicije zbog dogovora sa Prištinom? Bez obzira koji je motiv za ovu objavu - napravila je probleme Beogradu jer zvanični Beograd još nije potvrdio da je dogovor o zajedničkom upravljanju granicom postignut. Razloga za to ima više, ali osnovni je što je srpski pregovarač u tom trenutku tek trebao da se sastane sa predstavnicima Srba sa severa Kosova da bi ih obavestio o detaljima dogovora o integrisanom upravljanju granicom.

Vlada u Beogradu zna da dogovor o zajedničkom upravljanju granicom nije cilj kome teži Evropska unija. To rešenje je u skladu sa evropskom praksom, ali Brisel od Beograda očekuje da Srbi uklone barikade sa severa Kosova.

Prema tome, dogovor o granici je samo sredstvo kako bi se postigao konačni cilj – uklanjanje barikada.

Ako lokalni Srbi budu uvereni da je granični problem rešen, tada će i barikade biti uklonjene, jer su one nastale kao posledica problema na granici. Tu nastaje problem za Beograd. Koliko god se u Briselu i Vašingtonu verovalo da Beograd stoji iza barikada na severu Kosova njih mogu da uklone samo lokalni Srbi.

Zato je za Beograd veoma važno da oni ne pomisle da je dogovor o integrisanom upravljanju granicom postignut pre konsultacija sa njima. Jednostavno, Beogradu treba podrška lokalnih Srba za ovaj dogovor.

Da predstavnici Srba sa severa Kosova neće prihvatiti dogovor o integrisanom upravljanju granicom bilo je jasno kada je njihov sastanak sa Stefanovićem 17. novembra u Beogradu završen bez uspeha. Jedan od lidera lokalnih Srba, predsednik najveće srpske opštine na Kosovu - Kosovska Mitrovica - **Krstimir Pantić** izjavio je da je delegacija Srba sa severa Kosova obavestila Stefanovića da za njih sporazum između Beograda i Prištine o matičnim knjigama **“nije zakonit”** i da će **“zajednica srpskih opština sa Kosova podneti krivičnu prijavu protiv njega, kao šefa pregovaračkog tima Srbije”**. **“Ne prihvatamo prisustvo bilo kakvih carinika na administrativnim prelazima Jarinje i Brnjak. Na to nas obavezuju stavovi i odluke naših skupština i to je predočeno Stefanoviću”**, izjavio je Pantić. Prema njegovim rečima, stav kosovskih Srba je i da

neće učestvovati u sprovođenju sporazuma koji eventualno budu postignuti u Briselu. **“Odluku o tome da li barikade ostaju na administrativnim prelazima doneće građani. Oni su nas izbarali kao predstavnike svojih opština i mi ćemo poštovati njihove odluke”**, rekao je on. Stavovi predstavnika Srba nisu nikakva iznenađenje ako se zna da je skupština Srba sa Kosova (koju čine izabrani odbornici u lokalnim samoupravama) 11. novembra donela odluku kojom je zatražila **“da se preispita nastavak dijaloga sa Prištinom i da se ne primenjuju do sada postignuti dogovori”**. Predstavnici Srba sa severa Kosova su zatražili **“da predstojeći i svi naredni izbori u Srbiji budu istovremeno raspisani i za teritoriju Kosova”**, čime su očigledno želeli da preduhitre glasine iz diplomatskih izvora da će od Srbije da bude traženo da ne raspisuje predstojeće izbore za Narodnu skupštinu i lokalne organe vlasti na Kosovu kako bi dobila datum početka pregovora o članstvu u EU.

Za Vladu u Beogradu je veoma važno da ubedi lidere lokalnih Srba da je sporazum o integrisanom upravljanju granicom u njihovom interesu.

U suprotnom, ako se nešto ne promeni, desiće se da Srbija prihvati sporazum u Briselu, ali da ga odbiju lokalni Srbi, odnosno da ne uklone barikade. Pitanje je koliko Srbi mogu da izdrže na barikadama bez pomoći Srbije, ali ovakav rasplet situacije bio veoma nepovoljan po vlast na manje od šest meseci pre izbora i skoro da bi poništio sve pozitivne efekte dobijanja kandidature za članstvo u EU.

Jednostavno, vlast bi isuviše bila izložena napadima opozicije **“da je izdala Srbe na Kosovu zarad dobijanja kandidature za članstvo u EU”**. Takav scenario vladajuća Demokratska stranka sigurno ne želi. Toga je svestan i vladin pregovarač Stefanović koji je posle sastanka sa predstavnicima Srba priznao **“da i dalje postoje neslaganja u pogledu rešenja koja se tiču administrativnih prelaza na severu južne pokrajine, ali i niza drugih pitanja”**. Stefanović je na pitanje kako će implementirati dogovore postignute u Briselu ako predsednici opština i lokalno stanovništvo sa severa Kosova to ne podrže, odgovorio da će se implementacija vršiti kao i do sada, kroz odluke Vlade i državnih organa. **“Građani na Kosovu i Metohiji su građani Republike Srbije i treba da poštuju odluke te države”**, rekao je Stefanović. Nema sumnje da će Vlada i dalje tražiti rešenje da pronade kompromis sa liderima lokalnih Srba kako bi izbegla konfrontaciju, ali kako sada stoje stvari, Srbi sa severa Kosova će biti veoma brzo prinuđeni da biraju koga će poslušati – Vladu u Beogradu ili lokalne lidere.

Vlada Srbije ima i drugih problema kada je u pitanju Kosovo. Izveštaj o Kosovu koji je bio upućen Narodnoj skupštini nije se ni našao na dnevnom redu jer ga je skupštinski odbor za Kosovo vratio Vladi. Pored toga, pokazalo se da neke stranke vladajuće koalicije više ne podržavaju kosovsku politiku Vlade. One su se zajedno sa proevropskom ali istovremeno opozicionom Liberalno demokratskom partijom okupile u pokret **“Preokret”**. Ovaj pokret traži da Srbija prizna nezavisnost Kosova i predstavlja izbornu prestrojavanje.

Ipak, vladajuću Demokratsku stranku dovodi u skoro nemoguću situaciju da ne može da sprovodi kosovsku politiku, jer nema većinu u vlasti, a opozicija ne želi da joj pomogne.

Ako se zna da je upravo rešavanje kosovskih problema uslov da Srbija dobije kandidaturu za članstvo u EU što treba da bude važan izborni adut vlasti situacija je još teža.

Ruku na srce, jedinstvo vlast i opozicije u Srbiji kada je u pitanju rešavanje kosovskog pitanja nikada nije bilo ni pravo, ni iskreno. Ono se zasnivalo na tome da su sve stranke znale da nije popularno priznati nezavisnost Kosova, kao i na činjenici da se takvim jedinstvom delila odgovornost. Problem je bio u tome što Srbija nije nudila rešenja ili kako je to jedan strani diplomata u Beogradu lepo objasnio – stalno slušamo šta nećete, a nikako da čujemo šta hoćete. To je priznao i lider vladajućih demokrata predsednik Srbije **Boris Tadić** gostujući 13. novembra u popularnoj talk show emisiji rekavši da je **“bilo jedinstva jer nije bilo rešenja”**. Sada kada je došlo vreme da se donose rešenja i da se donose bolne odluke, većina stranaka se sklonila u stranu prepustivši Tadiću i njegovim demokratama da donose nepopularne odluke.

Da je tako moglo se videti kada je na sednici Vlade Srbije na kojoj su usvojene uredbe kojima je omogućeno sprovođenje ranije postignutog dogovora sa Prištinom o matičnim knjigama, glasalo svega 14 ministara, dok je 7 ministara odbilo da se izjasni.

Ovo je 17. novembra otkrio ugledni i uticajni srpski dnevni list *Danas* uz opasku da su u Vladi odbili da objave imena ministara koji nisu glasali sa obrazloženjem da je to "službena tajna"! Dan ranije, *Danas* je objavio da je srpski pregovarač Stefanović napustio prethodnu sednicu Vlade zbog kritika ministara jer je podneo samo usmeni izveštaj o dogovorima sa Prištinom. U srpskoj Vladi se boje da je uredba doneta na osnovu spornih članova Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, što može da dovede do spora pred Ustavnim sudom Srbije. To bi Srbiju dovelo u situaciju da ne može da realizuje sprovođenje sporazuma sa Prištinom do početka decembra kada će se odlučivati o njenoj kandidaturi za članstvo u EU. **"Ukoliko do toga dođe, zvanični Beograd, stisnut kratkim rokovima za početak primene dogovora iz dijaloga s Prištinom, ipak ima „prečicu“ - na osnovu mišljenja Zakonodavnog odbora Skupštine Srbije, Uredba bi mogla da dobije zeleno svetlo za privremenu primenu"**, piše list *Danas*. Ipak, ostaje pitanje zašto je Beograd sebi dozvolio da se nađe u ovakvoj situaciji? Beogradu se žuri da ispuni sve zahteve EU kako bi dobio kandidaturu za članstvo. To je potvrdio i Borislav Stefanović u izjavi za *Danas* najavivši da **"Vladu tek čeka usvajanje uredbi o katastru i slobodi kretanja"**. **"Dogovor o carinskom pečatu i pratećoj dokumentaciji, koja je statusno neutralna, već se sprovodi. Potrebno je još samo da se postigne sporazum u vezi s prelazima Jarinje i Brnjak na severu KiM, koji će biti u skladu sa Rezolucijom 1244, šest tačaka Ban Ki Muna i Ustavom Srbije"**, izjavio je Borislav Stefanović. Tako je kratko objasnio šta je plan zvaničnog Beograda kako bi 9.

decembra sve članice EU glasale da Srbija dobije status kandidata.

Da li će vladajuća Demokratska stranka uspeti da dobije trku sa vremenom i obezbedi kandidaturu za članstvo u Evropskoj uniji znaće se već 9. decembra. Bez te kandidature Demokratska stranka ima mnogo manje šanse za uspeh na narednim izborima u Srbiji. Međutim, u samoj zemlji ima sve manju podršku za sprovođenje kosovske politike, i to ne samo sa opozicijom, već i sa pojedinim strankama vladajuće koalicije i kosovskim Srbima. Najveći problem za vladajuće demokrate je što je kosovska politika, koja se u Srbiji sprovodi već 12 godina i u čijem kreiranju i sprovođenju su učestvovala, sada postala samo stranačka politika Demokratske stranke. U takvoj situaciji ni jedan problem ne može da bude rešen, a rešenja koja budu ponuđena neće biti trajna, kao ni dobra ni za kosovske Srbe, ni za Srbiju. Za Srbiju je kosovsko pitanje isuviše važno da bi bilo pitanje bilo koje stranke. Upravo zato, u narednom periodu ovaj problem može veoma lako da eskalira i da nanese veću štetu nego u proteklih 12 godina, od kako su srpska vojska i policija u junu 1999. godine napustile Kosovo.